

μπορώ να ἐλεύθῃ καὶ νὰ τὸν προστατεύω!...

Τέλος, οἱ δικασταί, βλέποντας ὅτι δὲν θὰ μπορούσαν ν' ἀποσπᾶσαν καμμιά ὁμολογία ἀπὸ τὸν Τζάκοπο, τὸν ξανάστειλαν στὴν Κρήτη.

— Πήγαινε, παιδί μου, στὴν ἐσχάτη μου! τοῦ εἶπε ὁ πατέρας του ἐνῶ τὸν ἀποχωροῦσε. Πρέπει νὰ ὑποταχθῆς στοὺς νόμους τῆς πατρίδος σου! Μὴ ζήτᾳς νὰ μάθης περισσότερα!...

Μόλις ὅμως ἀπομακρύνθηκε ὁ γιός του, ὁ Φόσακι ἔπεσε λιπόθυμος στὰ χέρια τῶν ἰατρῶν του. Ἦταν πατέρας καὶ ἡ καρδιά του μάτωνε ἀπ' τὸν σπλῆν' αὐτοῦ χωρισμό...

Ὁ Τζάκοπο δὲν ἔζησε πολὺ στὴν ἐξορία. Ἡ ἀλλεπάλληλες συγκινήσεις καὶ τὰ σωματικά καὶ ψυχικά μαρτύρια τοῦ δοκίμασε, τὸν κατέβαλαν. Ἐνα πρωί, ὁ φύλακας τὸν βρήκε νεκρὸ στὸ κελλὶ του, σὲς φυλακῆς τῶν Χανίων τῆς Κρήτης.

Ὁ Φραντζέσκο Φόσακι ἔζησε λίγο καιρὸ ἀκόμα, ἀφοῦ δοκίμασε καὶ τὸν μεγαλύτερο πόνο ποῦ μπορούσε νὰ νοιώσῃ στὴ ζωὴ του.

Ἐνας ἀπ' τοὺς ἀσπονδότερους ἐχθρούς του, δηλαδή ὁ Τζάκοπο Λορεντάνο, πρότεινε στὸ συμβούλιο τῶν Δέκα, τοῦ ὁποῦ ἀποτελοῦσε μέλος, νὰ καθαρέσουν τὸ γέρο Δόγη, Χάρις στὴν ἐπιμονὴ του δὲ καὶ στὰ ὑποκρίματα ποῦ μεταχειρίστηκε, κατόρθωσε νὰ ἐκμηδενίσῃ τὴν ἀντίστασι τῶν συναδέλφων του. Κι' ἔτσι, μὴ ἀντιπροσωπεῖα πῆγε καὶ βρήκε τὸ Φραντζέσκο Φόσακι καὶ τοῦ εἶπε νὰ ὑποβάλῃ «κοιμισθελῶς» τὴν παραίτησί του.

Ἐκεῖνος ἄρνηθηκε. Μὰ οἱ ἐχθροὶ του ἦσαν τότε δυνατώτεροι ἀπ' αὐτόν. Τὸν διέταξαν λοιπὸν νὰ ἐγκαταλείψῃ σὲ δύο μέρες τὸ δουκικὸ μέγαρα, εἰδημὴ θὰ τοῦ ἔκαναν κατάσχεσι σ' ὅλη τὴν περιουσία του. Ὁ Φόσακι ἀναγκάστηκε νὰ ὑποκύψῃ αὐτῇ τῇ φορᾷ. Ἐβγάλε τὸν δουκικὸ χιτῶνα κι' ἔσπασε σ' ἕνα γουδί τὸ δουκικὸ δαχτυλίδι, σύμβολο τῆς ἀνωτάτης ἐξουσίας, ποῦ τὴν εἶχε κρατήσει στὰ χέρια του τριάντα τέσσαρα διόκληρα χρόνια.

Πέντε μέρες ὕστερ' ἀπ' τὸν ἐκθρονισμό του, ἐνῶ ὁ Φόσακι ἄκουε τίς καμπάνες τοῦ Ἁγίου Μάρκου νὰ σημαίνουν τὴν ἀνοδο στὸ δουκικὸ θρόνο τοῦ διαδόχου του, κατέβαλε τόση προσπάθεια γιὰ νὰ καταπνίξῃ ἕνα λυγμὸ, ὥστε ἔσπασε ἕνα ἀγγεῖο τοῦ στήθους του. Κι' ὁ τραγικὸς αὐτὸς Δόγης πέθανε μέσα σὲ λίγες ὥρες ἀπὸ τὴν ἀκατάσχετη αἱμορραγία.

Η ΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

— ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΩΣΥΝΗ

Μὲ τὸ ζῶρι καλωσύνη, δὲν γεννᾶει εὐγνωμοσύνη.

Ἡ καλωσύνη δὲν χάνεται ποτέ. Ρωσικὴ
Μιά λέξι καλωσύνης, ἀξίζει πὸ πολὺ ἀπὸ ἕνα καρβέλι ψωμί. Ρωσικὴ

Πιὸ γρήγορα ἀπ' ὅλα ξεχνιέται ἡ καλωσύνη. Ἴταλικὴ

Ἡ καλωσύνη πληρώνεται μόνο μ' ἄλλη καλωσύνη. Γερμανικὴ

Τῆς καλωσύνης τὸ περιθώρι θέλει πότισμα ὄιο τὸ χρόνον. Δανικὴ

Στὸν καιροῦργο δείχνεις καλωσύνη; Στὴ θάλασσα φρενδεῖς δέντρο. Περσικὴ

— ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΒΑΣΙΛΗΔΕΣ

Στὴν κάτα του ὁ χωριάτης ξεστάνεται, ὅσο κι' ὁ βασιλῆς στὴ γούνα του. Πολωνικὴ

Ἡ βασιλικὴ κορῶνα δὲν γιατρεύει τοὺς πονοκεφάλους. Ἴταλικὴ

Ποτέ δὲν εἶνε δυνατὸς ὁ βασιλῆς ποῦ δὲν ὀρίζει θάλασσα. Ἰσπανικὴ

Τὴν ὑπόσχεσί του ὁ βασιλῆς τὴν κραταίει ὅταν τοῦ ἀρέσει. Ἀγγλικὴ

Οἱ βασιληῆδες δὲν χρειάζονται οὔτε φίλους, οὔτε συντρόφους, ἀλλὰ μόνο σκλάβους. Ἰνδικὴ

— ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΥΖΙΝΑ

Κουζίνα χωρὶς φωτιά, γειτονεῖ μετ' ἡ φτώχεια. Ἴταλικὴ

Τὰ μεταξωτὰ καὶ τὰ στολίδια, σβήνουν τὴ φωτιά ἀπ' τὴν κουζίνα. Γερμανικὴ

Ἡ κακὴ κουζίνα σκοτώνει πὸ εἴκοლა ἀπ' τὸ σπαθί. Γερμανικὴ

Πρὶν χριστοῦν τὰ χωριά, χιτῶνται ἡ κουίνες. Ἀγγλικὴ

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ ΤΣΑΡΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Β'

(Μία μερική προσφθεία)

Τὴν 21 Φεβρουαρίου τοῦ 1881, ἡ Τσαρική οἰκογένεια ἦταν συγκεντρωμένη στὴν τραπεζαρία τῶν ἀνατόρων κι' ἐγευμάτιζε.

Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ γεύματος, σὲ κάποια στιγμή, ὁ Τσάρος ἐπέληξε γιὰ μιὰ ἀσημαντὴ ἀφορμὴ τὸν μικρότερο γιὸ του τὸν Βλαδίμηρο. Ὁ διάδοχος τότε θέλησε νὰ ὑπερασπιστῇ τὸν ἀδελφὸ του, ἀλλὰ ὁ Τσάρος τὸν διέκοψε ἀποτόμως λέγοντας:

— Σιωπὴ! Δὲν σοῦ ἐζήτησε κανεὶς τὴ γνώμη σου! Θάκαινε καλύτερα, μοῦ φράνεται, ν' ἀσχολῆσαι μετ' ἐς ὑποθέσεις τοῦ κράτους. Ἴσως αἴσιο γίνεις ἔξωφρα ἀυτοκράτορ.

Ὁ Τσάρος Ἀλέξανδρος, λέγοντας τὰ λόγια αὐτά, δὲν ὑποπτεῖτο τὰν βέβαια ποτὲ πὺς ἐξεστὸμίξει μιὰ προφητεία.

Τὴν ἄλλη μέρα, ὁ Τσάρος, συνοδευόμενος ἀπ' τοὺς κωζίκους τῆς σωματοφυλακῆς του, ἀναχώρησε ἀπὸ τ' ἀνάκτορα μέσα σ' ἕνα κλεισμένο ἀμάξι κι' ἐπῆγε νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὸ στρατόν.

Στὸ γυρισμὸ του, ἐνῶ ἡ ἀμαξία του περνοῦσε μπροστὰ ἀπ' τὴν πόρτα τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, ἕνας νεαρὸς ἀναρχικὸς ποῦ παραμόνευε ἐκεῖ, ἔριξε μιὰ βόμβα ἐναντίον τοῦ αυτοκρατορικῦ ὀχήματος.

Ἡ βόμβα ἐξερράγη μὲ φοβερὸ κρότο κι' ἐσκοτώσε τὸν ἀμειψιμάτη τοῦ Τσάρου, δύο άτομα τῆς αυτοκρατορικῆς ἀκολουθίας κι' ἕναν ἰατρικὴν κροτοπώλειο, ποῦ περνοῦσε ἐκεῖνη τὴ στιγμή τυχαίως ἀπὸ τὸ δρόμο. Τὸ αυτοκρατορικὸ ἀμάξι κατακοιμωτάστηκε. Πρὸς μεγάλη ἐπιλήξει ὅμως ὄλων, ὁ αὐτοκράτορ εἶχε παραμείνει ἀδίκτος...

— Παρακαλῶ τὴν ἑμετέραν Μεγαλειότητα, νὰ καταλάβῃ θέσι στὸ ἔλικθρο μου καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ γρήγορα τὸ μέρος αὐτό, εἶπε στὸν Τσάρο, χαριετώντας τὸν κανονικῶ, ὁ στρατηγὸς Δορξέφσκι, ὁ ὁποῖος εἶχε παραστέι στὴν τρομερὴ αὐτῇ σκηνῇ.

— Ἡ θέσις μου εἶνε κοντὰ στοὺς τραυματίας, ἀπάντησε ὁ αὐτοκράτορ, πλησιάζοντας τοὺς ἀνδρας τῆς ἀκολουθίας του, ποῦ κοίτονταν αἰμόφροτοι ἐπάνω στὸ χιόνι.

Ὁ κόρμος κι' ἡ ἀστυνομία ποῦ προσέτρεξαν ἀμέσως ἐπ' τόπου, πιάσανε τὸ δράστη καὶ τὸν ὠδήγησαν μπροστὰ στὸν αὐτοκράτορα.

— Πῶς ὀνομάζεσαι; τὸν ρώτησε ὁ Τσάρος.

— Διάνσκοφ, ἀπάντησε ξερὰ ὁ νέος ἀναρχικὸς.

— Δὲν αἰσχύνεσαι γιὰ ὅτι ἐκαμες;

— Ὅχι! Ζήτω ἡ ἀναρχία!... φώναξε ὁ νέος, ἰψφώνοντας τὸ κεφάλι του.

Τὴ στιγμή αὐτῇ, ἕνας ἀξιωματικὸς πλησίασε τὸν Τσάρο καὶ τὸν ρώτησε ἂν ἦταν πληγωμένος.

— Ὅχι... Ὁ Θεὸς εἶνε μεγάλος! εἶπε ὁ αὐτοκράτορ.

— Μὴ βιάζεσαι νὰ εὐχαριστήσῃς τὸ Θεὸ σου! ἀκούστηκε τότε μέσα ἀπ' τὸ πλήθος ἡ ἀγρία κραυγὴ ἑνὸς ἄλλου ἀναρχικοῦ καὶ συγκρόνους μιὰ δεύτερη βόμβα ἐξερράγη στὰ πόδια τοῦ αὐτοκράτορος.

Στὴν ἀρχή, ἡ φλόγες κι' ὁ καπνὸς ἐσκόπαναν τὰ πάντα. Ὅταν κατόπιν σκόρπισε ὁ καπνὸς, εἶδαν τὸν αὐτοκράτορα ἔπιλομένον καταγῆς καὶ βουτηγμένον στὸ αἷμα του!... Διπλά του κοίταταν νεκρὸς, μαζὶ μετ' ἄλλα θύματα, κι' ὁ δριμυπιστὴς ἀναρχικὸς Γρινεβίτσκι. Ὡστόσο, ὁ αὐτοκράτορ δὲν εἶχε ἐκπεῖσει ἀκόμα. Ἡ πρώτη φράσι ποῦ ἐξεστὸμίσε διαν συνήθε, ἦταν:

— Πόσο κρινῶν!...

Καὶ ἀναστένανε, ξαναπέφτοντας σὲ ἀναισθησία. Ἡ στολή του ἦταν καταξεσχισμένη καὶ τὰ πόδια του ὤς τοὺς μηρούς φορικτὰ κρονονημένα. Τὸν μετέφεραν ἀμέσως στὸ ἔλικθρο τοῦ στρατηγῦ Δορξέφσκι, ὅπου καὶ πάλι εἶπε στεναζόντας:

— Πόσο κρινῶν!...

Ἐνας ἀξιωματικὸς ἐπέκαπε τότε μ' εὐλάβεια τὸ πρόσωπο τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ ὁποῖος ψυχορραγοῦσε. Ὁ νεαρὸς κόμης Γενδρικόφ κάθισε στὸ πίσω μέρος τοῦ ἔλικθρου γιὰ νὰ ὑποδοσάτῃ τὸ κεφάλι τοῦ Τσάρου, ἐνῶ ὁ λοχαγὸς Κοιλεμπιακὶν, ἂν καὶ τραυματισμένος, κρατοῦσε τὸ σῶμα τοῦ αὐτοκράτορος.

Τὴν ἴδια στιγμή, κατέφθασε ἐπὶ τόπου ὁ μέγας δοῦξ Μιχαήλ, ἀδελφὸς τοῦ αὐτοκράτορος.

— Πῶς εἶσαι, Σασσά; ρώτησε χαϊδευτικά τὸν Τσάρο.

— Κρινῶν, Μίχα, ἀπάντησε ὁ Τσάρος Ἀλέξανδρος μὲ μισοσβυμένη φωνή.

Τὰ μάτια του κατόπιν ἔγιναν ἀπλανῆ, ἔγειρε τὸ κεφάλι του καὶ στὸ πρόσωπό του ἀρχισε ν' ἀπλώνεται ἡ παγωμένη μάσκα τοῦ θανάτου!...

Ἐταὶ τὰ λόγια τοῦ Ρώσου αὐτοκράτορος πρὸς τὸν γιὸ τοῦ διαδόχου τοῦ θρόνου κατὰ τὸ γέμια τῆς προηγούμενης ἡμέρας, βγήκαν ἀληθινά. Ὁ διάδοχος ἐστέφθη, μετὰ λίγες ἡμέρες, Τσάρος.

